Ն. 4752 — 1881 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 25 ՇԻՄԱՍ. 22 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 7 ՇԻՄԱՍ. — Ն. 4752

ԳԻՆԸ ԹԵՐԹԻ

Իսթանպոլ իչին
Պիր սէնէ մէհիտիյէ 7
Ալթը այ » 4
Ուչ » » 2

Պիր նիւսխէ 20 փարա։

Թաշրալար իչին
Պիր սէնէ, մէհիտիյէ 10
Ալթը այ » 5
Բօսթա իւճրէթի պէզէ այիտ տիր։

20 ՓԱՐԱ.

Անատոլուի Էֆքեար

ՄԻԻՆՍՏԻԻ ԷՐՃԻԵՍ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԻՆԸ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթը 3 ղ.
Իքինճի » » » 2 ղ.
Իւչիւնճիւ » » » 1 ղ.

Իլան սրբասրնա գօնուլմասան իրա-նաթ ու իխթարաթը սաթը 5 ղ.

Մէքթուպլար Կ. Պ. Փանոսեան խա-մինէ եազըլը

Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէնի-չէնպիհ-պազարընտա Իրսի խա-նընտա Ն. 41։

20 ՓԱՐԱ.

١٢٩٧ ԻՑԼՈՒԼ ՀԸ

١٢٩٨ ԶԻԼԳԱԴԷ ١٤

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բրէթօրիա, 6 հոկտ.

Պօէրս հիւբիւմէթի, Ինկիլիզ հիւ-քիմէթինէ պիր Թէլէկրաֆ չէքէրէք, մուահէտէնամէնին պիր չօգ պէնտէրինին թատիլ ու թէսվիյէսինի թալեպ էյլէմիշ տիր։

Լօնտրա, 7 հոկտ.

Ինկիլթերրա պանգասը, քէնտի սքօն-թասունու եիւզտէ հտէն պէշէ չէգար-մըշ տըր։

Թունուս, 7 հոկտ.

Գավի սուրէթաէ սէօյլէնտիկինէ կէօ-րէ, Բէրուանա գաբզը զուհուրա կէլէ-ճէք օլան մուամէլաթա, հոկտ. 12տէ միւպաշիրէթ օլունճաղ տըր։

Պէյնի պիրատէրի Ալի պէյ, քէնտի ահվալ ու էվզաքը մուհաֆազա էյլէ-մէքտէ տիր։

Ճէզայիրտէն ալընան խապէրլէրէ կէօ-րէ, Օրան սանճաղը քեամիլէն սիբիւ-նէթի հալ իւզրէ պուլունմագտա տըր։

ՄԻԻԹԷՆԷՎԻՅԷ

Տիւնքի կիւն Մալիեէ գօմիսիօ-նունտա տայինլէրիմիզ վէ քիւլէրի իլէ վուգու պուլան միւզաքէրէ իւ-զերինէ, հարիր ըէսմի հագգընտա կէչէնքի իճթիմատա տայինլէր վէ-քիւլէրի թալաֆքընտան իտիլէն թէք-լիֆ գապուլ օլունմուշ օլտուղու, ասվլէթի Ալիեէ գօմիսէրլէրի թա-րաֆընտան պէեան օլունմուշ, վէ տայտի մահի (պալըզ) բիւսուտի իչին տախի տիկէր պիր իճթիմատա միւ-զաքէրէ օլունաճաղ իմիշ։

Թէշքիլ օլունաճագ եէնի իտա-բէյի սիթթէ հիւքիւմէթ սանալգ-լարը իչին հէր նէվ սիքքէյի գա-պուլէ մէճպուր օլաճագ տըր, մա-լիմ օլտուղու իւզրէ տային վէքիլ-լէրի, Թէշքիլ օլունաճագ իտարէ-յի ճէտիտէնին հուգուգ վէ վազա-յիֆինի Թայեին իտէր պիր լայիհա Թագտիմ էյլէմիշ, վէ միւզաքէրա-Թը չէտիտէ վէ պաղը Թատիլաթ-տան սոնրա գաթիլէն գապուլ օլուն-մուշ տուր։

Մէզքիւր լայիհա մուճիպինճէ իտարէյի մէզքիւրէտէ Ինկիլթեր-րա Թահվիլաթը էճնէպիեէ գօմի-սիօնու վէ Բարիս էսհապը սէնէտա-Թը, վէ Իթալիա Թիճարէթ օտարա-րը Թարաֆընտան պիրէր վէքիլ Թայեին օլունաճագ, վէ հէր պիրի-նին մաաշը սէնէվիսի իքի պին լիրա օլաճագ տըր։

Թէշքիլի մուգաբրէր օլան մէճլի-սի իտարէտէ Գալաթա պանքէրլէ-րի Թարաֆընտան վէքիլլէր Թայեի-նի իչին իտիլէն Թէքլիֆ հալէա Թեագիգ օլունմամըշ իսէ տէ, տա-յինլէրիմիզ վէքիլլէրի պու Թէքլի-ֆի բէքտէ բույի բիզա կէօսթէր-մէօրլար։

—

Շէհիր էմինի տէվլէթլու Մաղհար բաշա հաղրէթլէրի պիր իքի կիւն տիւր նամիզաճ օլտուգլարընտան մահէլլի մէմուրիյէթինէ կէլէմէ-մէքտէ տիրլէր։ Միւշարիլէյհին մի-գաճըզլըղը դաթը մէրահիմբէգա-Թը ճէնապը Շէհրիեարի Թարա-ֆընտան իսթիմա պույրուլմաղլէ, Թարաֆը էշրէֆի հաղրէթի Թաճ-տարիտէն Թապիպի մախսուս իղամը-լէ իսթիֆսարը խաթըրլարընա ինա-էթի սէնիյէեի հաղրէթի վէլիիւլ-ամի չայեան պույրուլտուղու իչի-նիմիշ տիր։

—

Ֆարտա օգունտուղունա կէօրէ, բաղար իրթէսի ագշամը, Արթին պէյ Տատեան հազրէթլէրի, պիր-լիքտէ սէրայի հիւմաեունտան տա-խի պիր զաթ պուլունտուղու հալ-տէ, Պօղոզ իչինէ կիտէրէք, ալթը նէֆէր էյլի պէյլերէ պիրէր վիգի-թա վիրմիշ տիր։

Շու միւլագաթ մագոէտ, սիւ-ֆերայի միւշարիէյհաեա, Մքսըբա իղամ գէլընան մէէմուրինին մէէ-մուրիյէթի հազգընտա մալիումաթ վիրմէք իմիշ տէնիմէքտէ տիր։

—

Պու կիւնքի Մէճմուատա մա մէմ-նունիյէ օգունտուղունա կէօրէ, ալընան պիր թէլէկրաֆտան, Ատա-նատա պուլունան մէվգուֆ Հայլա-ըը թախիլէյի սէպիլէրիյլէ, վա-թանլարը օլան Հաճընա ավտէթլէ-րինէ միւսաատէ պույրուլմուշ տուր։

—

Թրապզօնտան ալընան խապէրլէ-րէ կէօրէ, բէք չօգ եաղմուրլար եաղմըշ, վէ քիւլլի խասարաթը մու-ճիպ օլմուշ տուր։

—

Օրթաքէօյտէ վագը Հայկական Կրթարան սահիպի Գուրգէն էֆէն-ի, կէչէնլերտէ Ամինաեա վուգու պուլան պիր սէյեահաթը իւզերինէ թապ ու նէշր իթտիրտիկի քիթապ-ճըգտան պիր նիւսխէսինի, Հունան գրալը հաղրէթլէրինէ թագտիմ էյլէտիրկինտէն, պու սէֆա մա մէմ-նունիյէ կէօրիւլտիկինէ կէօրէ, գրալը միւշարիէյհ հաղրէթլէրի թարաֆընտան, պէրայի թէշվիգաթ, բաթրիրգխանէմիզ վասրթասը յա, Սէն-Սօվէօր նշանընտան պիր գբ-թասընը իթայէ հիմմէթ էյլէմիշ տիր։

—

Տէրվիշ բաշա հաղրէթլէրի, Ար-նավուտլուգտա թարհ իտիլէն վեր-կիտէն թահսիլ օլունան մէպալիղ-տէն Տէրսաատէթէ խայլի մէպա-լիղ կէօնտէրմիշ տիր։

—

Էվրօբա ղազէթալարընա Սօֆիա-տան քէշիտէ օլունան պիր թէլէկ-րաֆնամէեէ նէզարէն, Պուլկա-րիսթան հէյեէթի միւտիրանը կէ-լէճէք իւչ սէնէ զարֆընտա տէվլէ-թի Ալիեէեէ Պուլկարիսթան թարա-ֆընտան հիչ պիր վերկի թէէտիեէ օլունմամաճաղընը, վէ Պուլկա-րիսթանը մէճմուի վարիտաթը շիմ-տիլիք մուահէտէյի տիէլիեէ իլէ ինչասը լազըմ կէլէն թիմուր եօլար կիպի թէահիւտաթը մէվճուտէնին իֆասընա սարֆ օլունտուղունու պէեան իթմիշ տիր։

—

Ալմանեատա, եէր ալթընտան եարըլմագտա օլան թէլէկրաֆ հաթ-թը պիթմիշ տիր։

Մէզքիւր խաթթ, 221 գբթա մէմ-լէքէթտէն կէչէրէք, Քէնիզպէրկ-տէն Սթրազպուրկա, վէ Պրէսլավ-տան Էմտէնէ, վէ Թորնտան էքս-լաշաբէլէ գատար թէմտիտ գբլը-մըշ տըր։

Մէզքիւր թէլէկրաֆրն վագ ու ինչասընա, 58 մահ մուգատտէմ պաշլանըլմըշ, վէ 30 միլեոն ֆրանգ-տան զիեատէ մասրաֆ օլունմուշ տուր։ Պու թէլին ուզունլուղու 5,403,950 քիլոմէթրօ օլուպ, վէ սա-յիրլէր իսէ, 37,372,281 քիլոմէթրօ իմիշ։ Մէզքիւր թէլէկրաֆլար 23 թաղըմ թէլէտէն իպարէթ օլուպ, վէ պունլարան 70 գբթասը չայ վէ ըրմագ սլթընտան կէչմէտէ ի-միշ։

—

Թրքէլին իւսթ պաշրնտան Ֆէրի քէօյիւնէ, վէ էմին էօնիւնտէն է-յուպա գատար ինշասը միւթէսավ-վէր օլուպ, թրամվայ խաթթլարը-նըն իրատէի իմթիեազիէսինին էվ-վէլքի կիւն շէրէֆսուզուր իթմիշ օլտուղունու Լէվանթ Հէրալտ ղա-զէթասը եազմըշ տըր։

—

Էնգարէ վալիսի տէվլէթլու Խուր-շիտ բաշա հաղրէթլէրինին, մահը հալին իչինճիւ կիւնիւ, Տէվրէն ավտէթ իլէ Էնգարէյէ կէլտիրէլ-բինի մահէլլի ղազէթասը եազը յօր։

—

Էնգարէ վիլայէթինճէ չէքիրկէ-տէն խասարտիտէ օլան էհալինին, եէմէքլիք վէ թօխուտիուգ իչին միւհթաճ օլտուգլարը, զէիայիրին թէտարիք վէ իրսալի զբմընտա, Պապը Ալիտէ գօմիսիօնը այլ տա-զաեր քիրամընտան տէվլէթլու Ապ-տիւրահման բաշա հաղրէթլէրինին թահթը րիեասէթի պիրէրինտէ, թէշքիլ պույրուլան գօմիսիօնուն տաղասը, Շուրաեը աէվլէթ տա-զասընտան սաատէթլու Իզզէթ է-ֆէնտի, վէ տիվանը մուհասէպաթ տաղասընտան սաատէթլու Հիւսնի պէյ էֆէնտի, վէ մամուրէթ իւլ իւլ ազիզ վալիի սապգը սաա-տէթլու Ազիզ բաշա, վէ Ֆիլիպէ միւթէսարրըֆը սաատէթլու Մի-հիէլտին բաշա հազարաթը իլէ շու-բաեը մալիեէ տաղասընտան սաա-տէթլու Խալիտ պէյ էֆէնտիէն իպարէթ տիր։

—

Պահրը Ահմէրէ կիթմէք իւզրէ, Տէրսաատէթ լիմանընա կէլէճէք սէֆային, եօլարընա տէվամ իթ-մէեէն եօլճուլարընը, Տէրսաաատ-թէ իխրաճ իթմէկէ մէճպուր օլա-ճագ տըր։

Պինաէն ալէյհ, պահրը Ահմէրէ կիթմէք իւզրէ, Հօճա-պէկտէն կէ-լէն պիր վարբօր, համիլ օլտուղու եօլճուլարը Տէրսաատէթէ չէգար-մաեա մէճպուր օլմուշ տուր։

—

Թրապիզօնտան կէլէն վաբօր իլէ, Սամսօնտան պիր մահպուս կէթիր-մէքտէ օլան մահէլլի զապթիեէ նէ-ֆերի եէտիրտէ պուլունան էվրագը պաշընն ալթընա գօեուպ ուեուս-տուղու սըրատա, մահպուս, պէնիմ էվրագըմ տախի պունուն իչինտէ տիր տէյերէք, քեաֆիֆէյի էվրա-դը տէնիպէ աթմըշ, մէ հալ պու-քի, մէրգումուն իչինէ տայիր օլան էվրագ զապթիեէնին ճէպինտէ պու-լունմուշ օլմաղլէ, մահպուսուն պու հարէքէթինտէն պիր շէյ խսթիֆա-տէ իթմէմիշ օլտուղու զարիպէտէն օլարագ իչտիրմիշ տիր։

—

Գարթալ գազասընա թապի պիւ-յիւք Պագալ քէօյիւնտէ, կէչէն-լերտէ թիւթիւն գաչբրանդարը տեր-տէսթ իչին իղամ գբլընան զապ-թիեէ վէ բիւսումը տիթթէ գօյճու-լարընա հագարէթլէ մուամէլէ իտէն մէգքիւր դաչագճբլարտան պէշ նէ-ֆեր քէսան տերտէսթ խտիրմիշ օլ-մաղլէ, մէրգումլարը մուհաքէ-մէսի Գարթալ ճէզա մահքէմէսինէ հէվալէ օլունմուշ տուր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Օրման վէ մատէն մէճլիսի ազա-սընտան, Օրման սէյեար միւֆէթ-թիշ վէ միւհէնտիսի ուզմանի նա-զիֆ պէյ, բիւթպէի սանիեէ սը-նըքը միւթէմայիզի,

Թիճարէթ նէզարէթի մէքթուպի գալէմի խիւլէֆասընտան էմին պէ-յէ բիւթպէի սանիեէ սընըքը միւ-թէմայիզի,

[illegible] սընտան օրման սէյեար միւֆէթթի-շի Բիզա պէյէ բիւթպէի սանիեէ սընըքը սանիսի միւհագաթիլէ թի-ճարէթ վէ օրման մուհասէպէսի պաշ միւմէյիզի Օսման էֆէնտիեէ բիւթպէյի սանիեէ սընըքը սանիսի,

Օրման վէ մատէն մէճլիսի պաշ քեաթիպի Շէֆիգ պէյէ բիւթպէի սանիեէ սընըքը սանիսի,

Մէճլիսի մէզքիւր շիւպէսի պաշ մէսուտի Ալի պէյէ բիւթպէի սա-նիեէ սընըքը սանիսի,

Օրման վէ մատէն մէքթէպի մու-տիրի Հէքիմեան էֆէնտիեէ բիւթ-պէի սալիսէ,

Համա միւթասարրըֆլըղը, Թա-բապլուսու Շամ միւթէսարրըֆը սապգը Իպրահիմ բաշաեա,

Թարապլուսու Շամ միւթէսար-րըֆլըղը Ա.քքեա միւթէսարրըֆը սապգը Մուսթաֆա Զիեա էֆէն-տիեէ,

Ա.քքեա միւթէսարրըֆլըղը Լա-ղէքիա միւթէսարրըֆը սապգը Ահ-մէտ Էսսաիհ էֆէնտիեէ,

Լաղէքիա միւթէսարրըֆլըղը Հա-մա միւթէսարրըֆը Ահմէտ էֆէն-տիեէ,

Իսլիմեա սանճաղը միւթէսար-րըֆլըղը Պաղրայը ճէֆտիա գազասը գայմագամլըղընտա պուլունան Նա-ճիւնէճոֆ էֆէնտիեէ,

Հարպիեէ նէզարէթի մէքթուպի օտասը իքինճի սընըքֆ խիւլէֆասըն-տան ճէմալ պէյէ բիւթպէի սա-նիսէ,

Խիւլէֆայի միւմիյէյհիւմտէն հաճի Իսմայիլ էֆէնտիեէ բիւթէի մէզքիւրէ,

Խիւլէֆայի միւմիյէյհիւմտէն Իզզէթ էֆէնտիեէ բիւթպէի մէզ-քիւրէ,

Հարպիեէ նէզարէթի ումումի տիւեունուն ումուրը թահրիրիեէ վէ հիսապիէսինտէ միւսթէֆտամ իքինճի սընըքֆ քէթէպէսինտէն Մէհմէտ Բիւշրի պէյէ բիւթպէի սանիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

ԱՍԻԱ ԳԸԹԱՍԸ

—

Պու կիւն Իսլամքն քէսրէթլէ սա-քին օլուսդու Ասիա գըթասը հագ-գընտա նազարը տիգգաթ լազըմ տը. չիւնքի Իսլամիյեէթ հէման պու գըթատա թէգաբրիւ իթմիշ կիպի տիր. չիւնքի Եվրոբա գըթա-սընտա, էհալիյի Միւսլիմ քէսրէթ-լի օլմաեբզ, պու գըթաեը ճէսի-մէտէ Իսլամ բէք քէսրէթլի տիր. Հինտ վէ Զին վէ Թուրան վէ Իրան վէ Անատօլու վէ Արապիսթան պու գըթատա քեայնի տիր։

Իմտի պէօյլէ պիր ճէսիմ գըթա իւզերինէ նէֆ (ֆայիտէ) ուղրու-նա հարէքէթ իտէն իւշ ադիմ տէվլէթին հալինտէն ակեահ օլ-մագ, հէր Միւսլիմ իչին էֆրազ տը։ Զիւնքի, պինայի Իսլամիեէ-թին էսասընը պունլար հաֆը իտի-եօրլար քի, թա քի պիր կիւն Իս-լամիյեէթ, ալէմի շուհուրատէն մահվ օլա, զիրա պու տիւէլի սէլէսէնին նօգթաեը հարէքէթի մուխալիֆ, վէ էֆքեարը սիեասիեէլերի եէք-տիկերինէ մուղայիր պուլունտուղու հալտէ, կիրսիքլերի թարիդին մախ-ըճի պիր եօյա բէյլէսթէ օլուեօր։

Տիւէլի մախուֆիէեի սէլէսէտէն պիրիսի Զին, վէ տիկերի Ռուսիա, վէ իւչիւնճիւսիւ Ինկիլթէրրա օլուգ, պու կիւն Զինտէ եէթմիշտէն զի-եատէ, վէ Ինեիլթէրրատա էլլիեէ գարիպ, վէ Ռուսիատա երկրմիտէն միւթէճավուզ միլեօնտան ազ օլ-մաեարագ, Իսլամ թախմին օլու-նուեօր, եանի Իսլամքն էն ճէմի-եէթլի մահէլլերինէ պու իւշ տէվ-լէթ հաքիմ պուլունուեօր։

Իմտի, Իսլամլարը մերպութիեէթի մանէվիյեէլերի, Խիլաֆէթի սենիեէ օլուգ, պու Միւսիմանլար պու կիւն Ռուս վէ Հինտ վէ Զին իմբերաթօրլը-ընտա ճիմէն թապի գալըգ, Աֆ-ղան վէ Խիվա վէ Պէլուճիսթան կի-պիյեէթ հայինտէ կիպի պուլուն-մուշլար տը։

Իրան տէվլէթի իսէ, հէր նէ գա-տար պիր իսթիգլալ չէ բլինտէ եա-չաեօր իսէտէ, պու տէվլէթին ի-տարէյի հաղբրէսի օլուսն, վէ մէվ-զը վէ շէբլի պուլունուսն, Նասիր շահ զէմանընտա, Հինտի զապթ կիպի, պիր հիսսի հաեաթ կէօսթեր-մէմէքտէ տիր։

Իշթէ Ասիա գըթասընտա, հալ պու շէբլատէ օլուգ, Եվրոբատան զիեատէ, Ռուսիա Ասիեաեա մէյեալ օլտուղու կիպի, Աֆբրիգատան զի-եատէ, Ինկիլթէրրա տախի պուրա-եա նազբը տը։

Ռուսիա իլէ Ինկիլթէրրանքն, Ա-սիատա իքի նօգթաեը տէրբիշի նազար իտիեօրլար քի, պիրիսի Հինտ եօլու, վէ իքինճիսի Իսկէնտէրուն խաթթը տը, չիւնքի Ռուսիա իս-թէեօր քի, քէնտիսինէ, Հինտատ պիր թարիգի սէհլ պուլամամագ իչին, Ինկիլթէրրաեը օրալարտան թէպ-յիտ իյլէսին. էկէր պահրը Ահմէր-տէ Ինկիլիզ պու ըգապէթի Ֆրան-սա իֆա իտի վէրիր իսէ, օ՝ զէման Ինկիլթէրրաեէ Հինտ իչին եօլլար կիւճէյշիր, իշթէ պու նօգթաեը ըգ-գապէթ իչին, Ինկիլթէրրա Ասիա-տա, իքի թարիգ իթթիխազ իյլէ-տիկի կիպի, պիրիսի Աֆղանիսթանը Ռուսիաեա գաբաբրմամագ, վէ ի-քինճիսի Ռուսիաեը, Ֆիրաթ խաթ-թընա եագլաշարմամագ տը։

Իմտի պու սէպէպտէն, Ինկիլթէր-բա, պու կիւն Աֆղանլըլարա մի-նատէպաթտա օլտուղու կիպի, Ֆիրաթլէրի տախի, միւնասէպաթը ուսթանէտէ պուլունմագ իսթէեօր, հաթթա, Ֆիրաթլէրի Իրան զուրմուն-ատան թախլիսէ, վէ եախօտ Իրան իւզերինէ, կէչէն սէնէ թէշվիգէ սէպէպ, Ինկիլթէրրա զոնն օլուն-մուշ իսի։

Ռուսիա իսէ, պունա գարշը պի-յաքս հէր իքի թարաֆա պիր մու-գապէլէտէ պուլունմագ իւզրէ, պահրը Հաղիզին էօթէ թարաֆընա թիմուր եօլու եաբարագ, եէնէ Հինտէ թէգաբրիւպտէն գալմա-մագտա, վէ Իրան իլէ տախի հիս-նի իւլֆէթտէ պուլունարագ, էր-մէնիլերի խուսուսիճէ օխչաեըպ, հաթթա Դաֆգասիա վալիլիկինէ Լօրիս Մելիգօֆու թայեին իլէ, օ-բալարտա էրմէնիլիկի եավաշ եա-վաշ էլէ ալմագտա իսէտէ, զա-հիր հալտէ պու հարէքէթինի հիսս իթտիրմէմէքտէ, վէ օ՝ տէրէ-ճէեէ գատար քի, պաղէն էրմէնի-լերի պիլէ շիւպհէեէ տիւշիւրիւպ, քէնտիսինտէն ազ նէֆրէթ իթտիր-մէքտէ տիր։

Պիզ, Ինկիլթէրրա իլէ Ռուսիանքն, Ասիա գըթասը իւզրէ, պու եօլտա խաֆի էնթրիգալարընտան, հէմ Իրան վէ հէմ պիզիմ իչին էյուլիք հիսս իտէմէզ իսէքտէ, պունտան նէ նէթիճէ չըգաճաղընը պիլէմէզ տէկիլիզ։

Ինկիլթէրրա, իհթիմալ քի, Ի-բանը տախի պիւսպիթիւն ահտէն, վէ եա սայիր սուրէթլէ օլուն, թա-բաֆընա ճէզպ իլէ, օրալարտա պիր Ֆիւրսաթան թէշքիլի իլէ, օ՝ շէ-ճիի ատէմէր, պիր միւտատէթ Թիւրքմէնլէր կիպի, Ռուսա մու-գապիլ օլարագ, տուրմալարընը իսթէեօր կիպի կէօրիւնիւպ, հաթ-թա էրմէնիլեր Լօնտարատա պու գա-տար չալըշմագտա օլտուղու հալտէ, միւթէֆէթ օլամտաբզլարը, վէ Ին-կիլթէրրա գօնսօլօսլարը պու պապ-տէ էրմէնիլերին միգատար վէ սայի-ըճէճ եալանլարընը մէյտանա չը-գարմատա մուվաֆֆագ օլտուգլարը կէօրիւլմէքտէ տիր։ (¹)

Իշթէ Ռուսիա Ֆիրաթ խաթթընը թութար իսէ, քէնտիսի իչին Ռու-կէնտերուն թարիգինէ հաճէթ գալ-մատաճաղընը պիլմէքտէ օլան Ին-կիլթէրրանքն Անատօլու իսլահաթը տէեու, վագը օլաճագ միզաքէ-[illegible] լէեէճէկինի հիսս իյլէմէք գօլայ օ-լամազ, չիւնքի, Ինկիլթէրրա, է-մէլի մախսուսունու մէքթում օլա-բագ, Եվրոբանքն պազը թասավ-վուրաթընը թէրվիճ եօլունատա գօ-բաճաղընա, ասլա շիւպհէ իտիլ-մէմէլի տիր։

Ռուպարքն զահիրէ Անատօլու իս-լահաթընա միւթեալիգ իշլերի օլ-մաեբզ, էրմէնիլերի թուրթմամագ թավրընը կէօսթերտիքլերի նասբ եէմիմէմ իսէ, Ինկիլթէրրանքն տա-խի Անատօլու իսլահաթընա ասըլ մաթլուպու Ֆիւրսէր օլմասը տախի օգատար միհրթէմէլ տիր։

Իշթէ պէօյլէ գարշըլըգ սիեասի իշլերի իլէ Եվրոբանքն մէշղուլ օլ-տուգլարը կիւնկերտէ, Հինտ եօլու իւզերինէ օլան տէվլէթլէրին Ալիեէ-թէյն պէյնինտէ հալէտ պիր գուբ-պիեէթի տահիհէ հասըլ օլմաեօր, իմտի պէօյլէ սիեասի տագզգ նու-գաթա թարաֆէյն տախի պիր տէ-ըճէճ տէ վագըֆ մը տէկիլ տիրլէր։

Աճապա Ռուսիա պիր տէֆա Աֆ-ղանա թախաթթի վէ թէճավուզ իյլէր իսէ, Իրան պիւսպիթիւն թէհ-լիքէտէ գալմաղ մը, եա Ֆիրաթ խաթթը մէռէյէսի Իրանը աղուճու-նա ալմագտան պաշգա նէեր՝ միւն-թիճ օլուր։

Իմտի պու մուլահաղաթը տէրբիշ իտէրբէքտէն, Ասիա գըթասընտա միլլէթի հաքիմէ օլմաեա շայեան օլան էհլի Իսլամ արասընտա պու նիֆագ վէ ճիտատալ նէ՝ տիր, եաղբդ տէյլի՝ մի տիր քի պիր դաչ սէնէ-տէն պէրու գբեամ վէ թէէատիպ նամընա պիր թագըմ Իսլամլար եէքտիկերինի տօղրատեբզ տուրու-եօրլար, իմտի պու հալ նէյի՝ միւս-թէյլիմ տիր։

Պուխարա վէ Խօգանտ վէ Բեաշ-կար վէ Խիվա վէ Աֆղան խանլըգլա-ըը, իպրէթ օլամաեօ՝ մու, չիմտի պու ճէսիմ խանլըգլարտան միւ-ըէքքէպ եիկիրմի օթուզ միլեօն-լուգ պիր տէվլէթ թէշէքքիլ իտէ ճէկի հալտէ, պունլար ալէմի նիսթ-թիեէ սէֆէր իլէ Աֆղանտա տախի մուհարէպաթ հիւքմէրմա տէկիլ մի տիր։

Ասիա գըթասընընէ զէման հա-լինի տիւշինէճէք օլսագ, ինանա աղլամագ կէլիր, չիւնքի իւզերինտէ նիչէ բատիշահլար կէլիպ կէչմիշ օլ-տուղու հալտէ, պու կիւն էքզէր շահ թահթընտա պիր լօրտ Լայէ-թան, վէ Թավարզէմ շահ թահթընտա պիր ժէնէրալ Գոֆման օթուրուեօր։ Գըրբմ խանլըգը կիպի ուֆագլար պաշգա, իշթէ ահվալը ալէմ պէօյ-լէ օլուգ, տայիմա թէպտիլ վէ ին-գըլապ իւզրէ իսէտէ, պու հալ-լերտէն իպրէթ ֆ ինթիպահ ալընմալը տը. եօգսա տէվլէթի Օսման-նէեէ վէ տէվլէթի Սօֆիեէյի Իրա-նիեէ, վագթը իլէ, պիրպիրի ի-լէ հարպ իթմէեէրէք, արալըգտա պիր ճիտարը միւնաֆիրէթ եէրինէ, պիր պէտաթը մուհապպէթ գու-լուլմուշ օլա իսի, թապիի պու կիւն Ասիա գըթասը իշինտէ, հաքի-մի քիւլլի Իսլամլար գալաճագ իսի, լաքին, հալեաթը մէշրու հէ Ասիանքն պիւյիւք պիւյիւք բարշալարընը, Ռուսիա վէ Ինկիլթէրրա էլինէ կէ-չիրմիշ, վէ խուսուսա Ասիանքն պիր մէնպալ իլմ ու իրֆան օլտուղու կիւնլէր տախի, կէլիպ կէչմիշ իսի։

Պու կիւն նէ մէսապզգ միւթա-լաա օլունուեօր, վէ նէ տէ միւս-թագպէլ իչին պիր նիյնէթ կէօրիւ-լիւեօր, պէլքի, հալը հաղբրտէ պիլէ ինղբրազը Իսլամ իչին մէվ-բուս էճատա, թէգայիւսսիղլիք տէվամ իտիեօր տինմէզ իսէտէ, իթթիֆագ թարզընտա օլարագ, մանէ-վիեաթը լազըմ կէլսէ իսի, տէվ-լէթէ, ֆին ալիեէթէ, ֆն, պու նօգթայի [illegible] Իսլամ մուհաֆիզա վազիֆէ սինի տիւշինիւրէր իսի, հալ պու-քի, Իրան, տէօրթ պուչուգ Ֆիւրտ իւզերինէ թէճրիւպտէտ պուլունու-եօր, աճապա Իրան պիր Զին տէվ-լէթի մի տիր քի, էլլի վէ եիւզ պին նուֆուսա նուֆուս տիմէսին, եօգսա Իրան գատիմ շահլըղը մա-գամընտա մը տը. պու կիւն խարի-թաեը ալէմտէ, Իրան իչին էօյլէ վասի պիր միլք վէ քէսրէթի նու-ֆուս կէօրէմէեօրուղ, պու թագ-տիրճէ մէվճուտ նէվահիեի տախի, թէէտիպ նամընա մանվ իտէր իսէ, թէէսսիֆ օլունմաղ մը։

Պու կիւն տէվլէթէ, ֆն ալիեէթէ, ֆն միւթթէհէտ օլուրլար իսէ, մատամ-քի Ասիա գըթասը իւզերինտէ սա-քին ագվամքն, մանէն վէ միգատա-րէն էն գավիսի վէ քէսրի Իսլամ տը, պիթթատալ հաքիմիյեէթի ու-մումիյեէ օ՝ գըթասա տէրհալ հու-սուլէ կէլիր։ Կէչէնլէրատէ պու պապ-տէ խայլի թէշվիղաթտա պուլուն-մուշ իսէքտէ, սօնրա պիր չօգ սէօզ էլէրլէ, ասըլ մագսէտա զայպ օլուգ, կիթմիշ իսի, չիմտի տախի, իշի պու մէրթէպէ տէ պիւսպիթիւն պըրաղմագ իսթէմէյիպ, մատամ-քի Նասիր շահ վագթընտա պիր տհա թանպիմ օլունմուշ, իշթէ օ տհա իւզերինէ իպնայի էֆքեար միւմքին տիր տէրիպ։

Անճագ, ասըլ ֆիքրիմիզ Ասիա գըթասընտա գալան տիւէլի իսլա-միեէ իթթիֆագը սէրի իլէ պէրա-պէր, իշէ պիր նէթիճէ վերմէյէրի տիր, չիւնքի, Իրան Աֆղան իլէ միւթ-թէհէտ օլտուղու, վէ Պուխարա պու իթթիֆագա տախլ իտիլմիկի թագ-տիրտէ, պու գաղիյեէտէն, տէվլէթի Ալիեէ տախի խարիճ գալմաեըպ, Ինկիլթէրրա իսէ պունտան պիթթա-պի միճթէլիպ պուլունմամաեաճագ, վէ պու գուվվէ իլէ պիր միւտատէթ Բուսիա վէ Ինկիլթէրրաեա մուգա-պիլ պուլունուլուպ, իհթիմալ քի, իշլէրտէ, զէմանլէ տահա էյլիք կէօրիւլէճէք տիր, եօգսա հալ պու կիւնքի կիպի տայիմ օլուր իսէ, կիւնտէն կիւնէ տէվլէթէ, ֆն զատֆր իլէ պէրապէր իմարաթը մահվընը միւսթէրղիմ օլաճաղընը, աչըգ ճա կէօսթէրիեօր։

Իմտի, հալը հաղբրտա, Ասիա գը-թասը իւզերինտէ հաքիմիեէթի իսլամիեէ օլսուն մուհաֆազա օլուն-մազ իսէ, Աֆրիգատան պաշգա Իսլամլարն ճէմիեէթլի եէրի գալ-մազ իսէ տէ, օրատա տախի պիր թագըմ ավարըզա տիւշար օլաճագ-լարը, Ղարպ տէվլէթլէրինին, չիմտի Աֆրիգա իչէրիլէրինտէ սէրվէթի մէքթուսմէ թամամի իլէ հարէքէթ-լերի աեանէն կէօրիւլիւեօր, չիւնքի էֆրէնճ պիր միւատէթէն պէրու, միւսթէմլիքեաթ վէ սայրէ նամը իլէ արթըգ տիւնեաեա թօյմազ պիր հալէ կէլիպ, պուլուգճա իսթէ-մէքտէ, վէ գազանըգճա չալըշ-մագտա օլուգ, խըրսը բիրի տախի պունու թէպեիա իտիեօր, հաթթա, Ֆրանսա կիպի պիր դավմը զիեէսար, ա՝ճապա Թունուսատա նէ՝ եաբար, օրալարա էթէքլէր տօլուսու ալթուն տէօքիլմէսի, թէհի եէրէ՝ մի տիր, պիր թագըմ սիեահ արապլար եէ-տինտէն ալթթարիեաթը, տէվլէթ թիւ-եիւ կիպի խամ էշեաեբ սէրվէթինէ զամի իթմէք տէկիլ տէ նէ՝ տիր։

Վէլէհասրէլ, Ասիա գըթասը իլէ Աֆ-բրիգա գըթասը իւզերինտէ տիգ-գաթը միւթէմատիեէ օրմազ իսէ, հաքիմիյեէթի իսլամիեէ տախի կիւճճէ օլաճաղընատան, արթըգ պու պապտէ տիւէլի թէեագդուղ վէ ինթիպահէ (ուեանըգլըգ) տախի օլու-լուգ. էկէր զաղէթալարատա եաղբլ-տըգը կիպի, իթթիհատը Իսլամ զու-հուրա կէլիր, վէ պու տա իթթի-ֆագ թարզընտա օլարագ, մանէ-վիեաթը,լը, զէման զայպ իտիլմէզ իսէ, էլպէթթէ պիր նէթիճէյի հա-սէնէ միւշահէտէ օլունուեօր։

Ինան, ախր տէֆա լեաէնիեաթէ կիրէր իսէ, ազ վագթատա բրդը թահիրի Իսլամտան նէ գատար զա-եաթ օլտուղունու, կէօզ էօնիւնէ կէթիրտիքտէ, տղամամագ, վէ իս-լամիեէթին տիւշար օլտուղու զուլ-մու տէֆէ չալըշմամագ միմքին օ-լաճագ։

(Ճէլիլէ Հավուրէ)

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

(Մանչուրիայի 4751 նոյեմբերի տեղեկ)

Խոհեմութիւնն կ՚ստիպէ զիս որ ապացոյցներ և օրինակներ մէջ չբերեմ այս ճշմարտութիւնն հաստատելու համար։ Այս լրագիրք միայն այս նիւթական ճաշասուց պատճառը չէ որ կը լինին. նոցա գրուածներն կը ծառայեն նաեւ Ազգն բարոյապէս փճացնելու։ Այս խրմ բագիրք ժամանակէ մ՚ի վեր Հայաստան խնդիր մ՚առեր իշեր են ասպարէզ. կը գրե՛ն ու կը գրե՛ն. ի՞նչ կը գրեն. սուտ ու սխալ տեղեկութիւններ, շինծու լուրեր, դատարկ տեսութիւններ. այո՛, երբ քարիւ ի վեր չը ձանձրացան գրելէ, և սա-կայն ի՞նչ արդիւնք տեսաւ Ազգն այդ գրուածներէն. ոչինչ, բաց ի բարոյական և նիւթական անհուն ճաշաներէ. ո՞վ կարող է հակա-ռակն հաստատել, և սակայն ես կրնամ պնդել թէ երեք տարիէ ի վեր ինչ անտանելի չարիք որ տեղացին Ազգին գլխուն, պատճառն գլխաւորաբար այս լրագիրներու անխոհեմ գրութիւններն են։ Կը գանդատինք թէ մեր բարեխնամ Կառավարութիւնն իւր վստահութիւնն բարձած է Հայ ազգին վրայէն, սակայն ո՞րկէ ծագած է այս անվստահութիւնն. ամեն խելքը գլուխը մարդ երբ անգամ մը Հայ լրագրութեան և . . . թեան բռնած բնութագրքն քննէ լրջօրէն, ազատ ամեն կանխակալ կարծիքներէ, նոցա ազգասէր ուղղութեանն խեղամուտ պիտի լինի և համոզուի թէ մեր ազգին նկատմամբ տիրող այս անվստահութեան պատճառն եթէ կէս մը . . . թիւնն է, կէս մ՚ալ մեր անփորձ ու անխոհեմ խմբագիրներն են, որոց գլուխը կը գտնուի (հոս տաճկական առածն միտքս ինկաւ) Մասիս, պարոնական, ազգօգուտ և անկողմնակալ թերթն։ Այս թերթն չէ՞ որ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական խնդրոյն մէջ, գործիք լինելով, ամենայն անկողմնակցութեամբ և ազգասիրութեամբ ծածկել ջանաց Վարչութեան պակասութիւններն այս խնդրոյն մէջ, և ամեն յանցանք, ամեն թերութիւն Մկրտիչ Կաթողիկոսին վրայ բեռնաւորեց, իր բոլոր ուժով դատափետեց Նորին Սրբազնութիւնը իբր Վասակ ու Մերուժան ներկայացուց զայն Ազգին, և այսպէս ընդհանուր գայթակղութիւն մը ձգեց Ժողովրդեան պարզամիտ մասին մէջ, — և այս ամենը՝ հարկաւ Վարչութիւնը քաջալերելու համար իր ամենաշնասակար արարքներուն մէջ։ Մասիս չէ՞ դարձեալ որ այժմ ալ իր Լուսոյ Բերեան-ին, իրեն պէս երես եղած Գ. Մինաս Զերազի գրածիք եղած, իրեն բան գործ է բերը Միացեալ Ընկերութեան անդամոց մէջ հակառակութեան, պառակտման, երկպառակութեան սերմ ցանել, — և այս ամենը՝ չփայլած Գ. Մինաս Զերազն աւելի եւս չփացներու, նորա փառամոլական, անձնասիրական ձգտումներն գոհացնելու համար։ Հոգ չէ՞ սակայն եթէ այդ ընթացքով Ընկերութեան ճամբայ կը հարթէ դէպի կործանումն, բաւական է որ Մասիսի պատուարժան խմբագրութիւնն իր ազգասէր նպատակին հասնի։ Մասիս չէ՞ նաեւ որ Ազգն նիւթապէս և բարոյապէս փճացնելու աշխատելն զատ, կը ճգնի նոյնպէս հայ լեզուն ալ աղաւաղելու. մենք մինչեւ ցայսօր Տեր ածականը կը ճանաչէինք յատուկ անուանց համար. Մասիս ինքզինքն բարձր հեղինակութիւն մը կարծելով, ինքնահնար բառեր գործածելու ելեր է. ի՞նչ կը նշանակէ Տէր, ո՞ւրկէ առած է այդ բառը, ո՞ր մատենագիր գործածած է զայն։

Մասիս առաջին տեղին կը բռնէ Հայ լրագրութեան մէջ իր ճշտասիրութեան կողմանէ։ Նորա ետեւէն կուգայ Թերթեանը էֆենտիս, միւնոյն չուկէտէն մեկնելով, բայց ոչ նուազ ճշտասկար ուղղութեան մը հետեւելով։ Կան ուրիշ թերթեր ալ որոնք եթէ օգուտ մը չունին ազգին, գոնէ Մասիսէ և Թերթեանէ պէս ճշտասկար չ՚ունին։ Փառք երբեմն խիստ ճշմարիտ իրողութիւններ յիշեան կ՚ածէ բանաւոր խորհրդածութիւններով. Միացեալ-Ընկերութեան վրայ գրած յօդուածն վերէն վար արեւու պէս յստակ ճշմարտութիւններէ կազմուած էր. նոյնպէս խիստ ընտիր էր իւր Դեւ Վանէն մեջ եղ յօդուածն. բայց ցաւօք կը տեսնեմ երբեմն ալ որ անկողմնակալութիւնը բոլորովին զանց կ՚առնուի այդ թերթէն. քսանմարդ ապացոյց է Գասպարեան Մէսրոպ Վարդապետի վրայ գրած յօդուածն, որ ի էր անտեղի գովեստներով։ Հայրենիք սկսած է լաւագոյն ուղղութիւն մ՚ստանալ. Վարչութեան յանդուգն արարքներն քննադատելով։ Մեզ մեղմեն.ք որ շարունակէ և աւելի յառաջ երթայ այդ բանաւոր ճանապարհն մէջ, զի պաշտօնական մարմնոց վրայ եղած քննադատութիւնը խիստ մը կը լինին նոցա՝ բարոյական ուղղութեան մը վերադառնալու։

Իսկ Մանչուրիա, որ երբեմն առաջին տեղն հանդիսացած էր զեղծումներն հարուածելու մէջ, սակայն կարի խաչակրութիւն մ՚իր դէմ հրաւիրելէ ետք, սարսափեցաւ վերջապէս քաշել ձայնը և հեռանալի հանդիսատես ըլլալ՝ Ազգի

...էմ գործուած դաւաճանութեանց ...ոնիրներու։ Սակայն ժողովո՛ւրդն է մեղաւոր, երբ հալածանք ...հանէ ճշմարտախօսներու դէմ. ..., նա անմեղ է միշտ, մեղաւոր ա...նք են որ ժողովրդեան աչաց առ... թանձր վարագոյր մը քաշած ...ն. այս պարագային մէջ, երբ Փա...ոսեան մը համարձակի վեր առնել ...յդ վարագոյրն և արեւուն ճառա...յթներուն պէս խախտեցուցիչ զ...աւոր լոյս մը, զուտ ճշմարտութիւ...ն, ներկայացնել նոցա առաջ, ...նականապէս հալածումն անխուսե...ի պիտի ըլլայ։ Այսպէս պատահած ...մեր ազատամիտ Մանչուրէ էֆէնդ...ն. ակէ յառաջ եկած է նորա ա...ատ խմբագրին ժամանակէ մ'իվեր ...պահած լռութիւնն զեղծմանց դէմ։ Սակայն ես կը կարծեմ որ փոխուած է ժամանակն. այլ եւս ժողովուրդն ...կսած է ճանչնալ իւր բարեկամն ու թշնամին. և երբ Մանչուրէ վերսկսի իւր նախկին ճակատամարտներն՝ ստութեան, կեղծաւորութեան, անձնական շահախնդրութեան, քսութեան, ձածութեան, Զարչական զեղծմանց դէմ, կարծեմ ժողովուրդն պատրաստ պիտի գտնէ իւր թերթն հոգւով չափ ընդդիմադրելու, զի երկու երեք տարիէ վեր տեղի ունեցած շարլաթանութիւններն ու աղաղակներն ապարդիւն մնացած լինելով, Ազգն հասկցած է ալ եւս իւր խաբուած լինելն։

Սա եւս աւելցնեմ թէ՝ եթէ ներկայ վատթար կացութիւնն շարունակէ, Ազգն թող չյուսայ երբէք որ իւր վիճակն բարոյապէս ու նիւթապէս պիտի բարւոքի, ընդհակառակն աւելի պիտի վատթարանայ, քանի որ Ազգային պաշտօնէութիւնք և լրագրութիւնք ձեռք ձեռքի տուած են Ազգին տունը քանդելու համար։ Կը սիրեմ սակայն որ իրողութիւնք ապացուցանեն թէ ես սխալած եմ։

1881 սեպտ. 21 ՑՈՓԱԼ

ՊԱՏԱՍԽՈՆ
Գ. ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԷԿԵԱՆԻՆ

Խօսեց վերջապէս Կանդիլլի Ֆենիքսը. վաղուց արդէն սպասում էինք նորա խօսքին, որ կարող լինէինք ի դէպ յիշեցնել զանազան լրագիրների մէջ մեզ դէմ խօսողներին իշխան Մադաթովի պատասխանը (¹)։ Մեր դէմ դուրս եկող բոլոր ընդդիմախօսներին, բնական էր, որ ոչինչ պատասխան չպիտի տային քեզ, բայց մինչև վերջն էլ չը պատահել Կ. Պոլսի մէջ ո՛չ մի արժանաւորին, այդ էլ խիստ յուսահատական էր։ Այժմ երբ խօսեց Ռուսահայերիս մէջ այնչափ լաւ ատնուն թողած Գ. Մարկոս Աղաբէկեան, կրկնակի ուրախութիւն է մեզ համար որ նախ՝ գոնէ ի վերջոյ մի արժանալից ախոյեան ունեցանք Կ. Պոլսի տիրացուացած և վարկը կորցրած գրականական աշխարհում. երկրորդ՝ որ այդ ախոյեանը ոչ ոք ուրիշ էր, եթէ ոչ ինքը Գ. Մարկոս Աղաբէկեանը՝ այդ համակրական տիպարը ազնիւ մարդու և ճշմարիտ Հայի։ Ուրեմն թող բարեհաճէ մեր յարգելի վեսերանը լսել իր մի Նոբէկ հայրենակցի պատասխանները այն հարցի մասին, որը կ'զբաղեցնէ այսքան ժամանակ Կ. Պոլսի և Ռուսահայ մամուլը։

Իր գրութեան դեռ սկզբումը Գ. Աղաբեկեան համեմատում է ինձ և իմ համախոհներիս Նոբէկ և անձեռնհաս բժիշկներին այն խնդրի մէջ, որը յարուցված է Կ. Պոլսի լրագրութեան էջերում իմ նախաձեռնութեամբ։ Գ. Աղաբէկեանը ասում է թէ՝ նախ քան ժողովուրդի կեանքի մէջ նոր ուղղութիւն պահանջելու և նոր վարդապետու...

(¹) Որչափ էլ յարգող է եղել հմուտ և խելահաս ռազմագէտների խորհուրդը, պատերազմական ճգնաժամերի մէջ, Շամխորի դիւցազն Ղարաբաղցի հանրահռչակ իշխան Մադաթովը, այդ հայազն Սկիպիոնը, նոյնչափ խիստ է եղել և բռնաւոր ծանծաղախօս և ինքնահաւան իր զինակիցների հետ։ Հանդուցեալ Լազարեվը պատմում էր հետեւեալը. երբոր Պարսից արքայորդի և գահաժառանգ Աբբաս-Միրզան 120 հազար զօրքով չրջապատել էր Ղարաբաղը և Գանձակը 1826 թուի, Ռուսաց զօրաբանակի հրամանատարութիւնը այդ ժամանակ իշխան Մադաթովի ձեռքին է եղել, որը չնայելով որ ունեցել է ո՛չ աւելի քան եօթը հազար զօրք, բայց հրաման է ստացել այդ ժամանակուայ Կովկասի ընդհանուր հրամանատար և փոխարքայ կոմս Պասկեվիչ-Երեւանսկիից, դէմ կանգնել Աբբաս-Միրզային նորա արշաւանքը Թիֆլիսի վրա գոնէ մի երկու օր յետաձգելու համար։ Հասկանալի էր, որ Մադաթով զօրավարը նոյն վիճակի մէջ է գտնվել, ինչ հայազն իշխան Բագրատունին Միւրատի դէմ (որի հայազն լինելը արդէն մի անգամ յայտնեցինք յենլով դարձեալ Լազարեվի պատմածների վրա) իր երեք հազար զօրքով մինչև Բօնապարտի Սմոլենսք հասնելը։ Հարկաւոր էր մեռնել Մադաթովին իր բոլոր զօրքերով, թշնամին գոնէ մի երկու օր զբաղեցնելու համար, որով կարելի լիներ ժամանակ վաստակել գլխաւոր զօրութիւնը ամփոփելու և ընդհանուր բանակի դիրքը ամրացնելու համար։ Մադաթովին, այո՛, որոշած էր մեռնել, բայց նա ուզում էր իր և եօթը հազար հոգու մահը աւելի արդիւնաւոր անել Կովկասի ընդհանուր փրկութեան համար։ Իշխան-զօրապետը կազմեց, ըստ կանոնին, զինուորական խորհուրդ և յայտնեց գլխաւոր հրամանատարից ստացած հրահանգը հարցնելով թէ՝ արդեօք չէ՞ր կարելի առանց վերջնական կորստի մի երկու օր զբաղել թշնամու մեծաթիւ զօրութիւնը, որով կոմս Պասկեվիչը ունենար մի երկու-երեք հազար աւելի պահեստի զօրք, քան թէ զոհէր եօթը հազար հոգի միանգամից։ Մադաթովի հայկական հանճարի մէջ արդէն փայլել էր միտք և գծագրվել մի փրկարար պլան ո՛չ միայն, եօթը հազար զօրքով ճակատառ ճակատ դիմադրելու Աբբաս-Միրզայի ստուար բանակին, այլ եւս գուցէ յետ մղել և փախուստի ստիպել նորան. բայց երբ Մադաթովը զբաղված էր իր այդ պլանով, նորա Ռուս խորհրդակիցները անդադար պոռոտախօսում էին և զանազան անհեթեթ առաջարկութիւններով խճճում էին միայն հնարամիտ և անպարտելի սիւնեցու մտքերը. կորցնելով վերջապէս համբերութիւնը Շամխորի դիւցազն զոռում է յանկարծ. «Լռեցէ՛ք վատեր, միթէ չգիտէ՞ք թէ երբ ներշընչվում է սերովբէն, նրա ձայնը միայն պէտք է լսուի»։

Երևի հետաքրքիր կ'լինի ընթերցողը իմանալու թէ ո՞րն էր Մադաթովի գաղտնի յղացած պլանը. ուշադրութեան առնելով այն թէ Պարսիկները չպիտի մղուին ճակատամարտի մէջ, եթէ տեսնեն Ռուսաց ուժը աւելացած, Մադաթովը մտածում է անմիջապէս ձիաւորներ ուղարկելու չորս շուրջը որչափ կով, եզ, ձի, ոչխար կայ շրջակայ Հայ գիւղերի մէջ, մինչև լուծաձագը բանակի ետևը ժողովելու համար։ Վաղը առաւօտը հրամայում է Մադաթովը թնդացնել բոլոր զինուորական երաժշտութիւնը և վազցնել չորքոտանիների ստուար երամները իր բանակի շուրջը։ Երաժշտութեան թընդիւնը մի կողմից, երկինքը պատած փոշին միւս կողմից, համոզում են գոյացնում Պարսից մէջ թէ Մադաթովի բանակը անհամար մարդ օգնութիւն ստացաւ. այսպէս մնում են Պարսիկները երկու-երեք օր խաբված, մինչև որ Թիֆլիսից օգնութիւն հասնելով Մադաթովին, ճակատամարտ է բացվում և Աբբաս-Միրզայի բաղդը որոշվում է սոսկալի ջարդով Շամխոր գետի ափին, որից յետ ազատվում են Գանձակի և Ղարաբաղի նահանգները և Մադաթովը Պարսից եւտևից ընկած հալածում է նոցա մինչև Դավրէժ քաղաքը, որը գրաւելով տիկնում է այն տեղ Ռուսաց դրօշակը։

Բնաւ յաւակնութիւն չունենալով համեմատվիլ մի «դպիսի մեծ մարդու հետ, սակայն մենք շատ յարմար էինք համարում պատասխանել Մադաթովի խօսքերով այն ագռաւների կռկռոցին, որոնք Կ. Պոլսի մի քանի թշուառ լրագիրների մէջ մարդու և նաև գրողի դեր են կատարում։ Ահա՛ այժմ, երբ խօսեց մի այնպիսի լուրջ մարդ, ինչպէս մեր միշտ յարգած Գ. Մարկոս Աղաբէկեանն է, մենք կասենք մեր վեղարաւոր և անվեղար ընդդիմախօսներին. «գադարեցէ՛ք ձեր կռկռոցը, մի՞թէ չգիտէք՝ երբ լուրջ հարցի վրա են խօսում, ձեր տեղը չէ մէջ մտնել։»

Գ. Աղաբէկեանի արած նկարագրութիւնը Հայաստանցի կնոջ մասին ցոյց կ'տար միայն նորա, այսպէս ասած, արտաքին մտաւոր անզարգացողութիւնը, իսկ թէ այդ անզարգացողութեան հետ կապված է և նորա բարոյական վատ դրութիւնը, այդ մասին ոչինչ չասեց Գ. Աղաբէկեանը։ Բայց կանդնելով այն տեսակէտի վրա, որ ունեն առհասարակ եւրոպացիք, նոյնպէս եւ այնպիսի հայերը, որոնք աւելի հայախօս ֆրանսիացիք և խալացիք են, քան թէ հայկական կեանքի խորը թափանցած հայեր, վատնորոյ բնական է, որ Գ. Աղաբէկեանը «կոպիտ», «կոշտ» և անզարգացած հայ կնոջ մէջ տեսնում է եւ շատ քիչ զարգացած բարոյական կողմեր։ Հաստատելով այսպիսի եզրակացութեան, շատ հասկանալի է, որ Հայաստանցի հայ կնկայ վիճակը շատ տխուր և ցաւալի պիտի լինի, որով և հարկաւոր է դիմել այն փրկարար միջոցին, որ ասվում է ...։ Եթէ այսպէս է Գ. Աղաբէկեանի հայեացքը և հետաքրքրութիւնը, թող ներէ նա մեզ, որ հիմնվելով միայն հէնց այս հանգամանքի վրա, կ'յայտարարենք, որ Գ. Աղաբէկեանը աւելի հայախօս եւրոպացի է, քան թէ հայագէտ հայ, և ահա՛ ինչու. յայտնի է, որ երբ եւրոպացի մի մարդ տեսնում է հայ կին, որը փողոցում նորան պատահելիս, ո՛չ միայն երեսն է ծածկում, այլև քամակն է շուռ տալիս, զարմանքով բացականչում է. «ո՛ թշուառ վայրենի, որիդ յայտնի չէ նշոյլ անգամ մարդկութեան և ազատութեան։»

Եւ եւրոպացին իր տեսակէտով գուցէ իրաւացի է, որովհետև ով որ և ինչ որ լինի այդ եւրոպացին, ինչ որ լինի նորա բարոյական եւ մտաւոր զարգացումը, որն էլ լինի նորա հասկացած «մարդկութիւնը» և «ազատութիւնը», բայց որովհետև մարդից թագ կենալը և երեսս շուռ տալը կնկայ կողմից նորա համար մի շատ անսովոր և անբնական բան է, վասնորոյ եւրոպացին ամենայից «գերի», «ստրուկ» եւ «վայրենի» է համարում հայ կընկան։ Բայց հիմնաւո՞ր է արդեօք եւրոպացու լոկ արտաքին ու տպաւորական հանգամանքի վրայ հիմնած այսպիսի գաղափարը. տեսնելով նորան արտաքուստ նոյն խրբտընող և թագ կենող սովորութեամբ, ինչ մի քրդուհի, պարսկուհի և որևէ հարէմական զարդ, արդեօք կարելի՞ է հայ կնկան էլ «գերի», «ստրուկ» եւ «վայրենի» մարդից ծածկվելով, երեսին եաշմաղ դնելով, սկեսուրի, տագրի և տալի հետ չխօսելու իրողութիւնը արդեօք կարո՞ղ է միևնոյն կարգի վրա դնել հայուհուն իր նոյնասվոր ասիացի այլազգ քրոջ հետ. պատասխանը պարզ է...

Մինչդեռ Հայաստանցի հայուհու վերոյիշեալ սովորութիւններին այնչափ մեծ նշանակութիւն է տալիս Գ. Մարկ. Աղաբէկեանը, որ կարծես էլ անդարձ կերպով բարբարոսութեան դրօշմը դրօշմեց հայուհու ճակատին, երբ նորան տեսանք եաշմաղով, սկեսուրի, տալի ու տագրի հետ անխօս։ Ուրեմն ի՞նչ, Հայաստանցի հայուհին էլ մարդկութեան շարքից դուրս եկաւ ի շնորհս միայն մի քանի արտաքին և աննշան սովորութեանց, սովորութեանց, որոնք բնաւ երբէք չ'են հիմնված բնաւեաց մէջ հայ կընկայ «իրաւազուրկ» լինելու վրա, այլ լոկ մի քանի գործնական և արուեստական պահանջների վրա, ինչպէս քանիցս այդ բացատրել են ինձ ազատախոհ և փորձված ծեր հայ կանայք Կովկասում և Հայաստանի մէջ. —«Մայրիկ, ինչո՞ւ չէք թողնում ձեր հարսին խօսել ձեզ հետ, միթէ նա խո՞րթ է և ատելի...

լի՞ է նորա հետ խօսելը» քանիցս հարցրել եմ։ —«Որդի, տեսնում ես որ ամբողջ օրը մենք տան դուռ-ծի ու աշխատանքի մէջ ենք, ես արդէն ծերացել եմ և ամեն բան հարկաւոր է որ հարսը սովորէ ու անէ, եթէ ամեն մի բան ցոյց տըւած և սովորացրած ժամանակ, նորա աւելորդ է հարցասիրութեան, վիճաբանութեան ու դատողամտութեան յետևից ընկնեմ, հարկաւոր է որ ամբողջ օրը տասը բանի տեղ երկու բան յառաջանայ։» Ահա՛, օ՞րն է հայեացքը խստասէր և կարգապահ սկեսուրի իր հարսի անխօսութեան վրա. միթէ սորանից կարելի՞ է հետևցնել թէ «խեղճ Հայ կինը գերի է և ստրուկ տան մէջ։» Այսպէս կարող են դատել միայն որ և իցէ մի Արօտտէր, մի Կլէյտսն, մի Ուիլսոն, որոնք չգիտեն հայուհու ներքին արժանաւորութիւնները և մտաւոր ու բարոյական բարձր յատկութիւնները։

Եւ յիրաւի, չխօսելով իր կեսուրի տալի ու տագեր հետ Հայաստանցի Հայուհին արդեօք հէնց մի բանով պակաս հասկացողութիւն ունէ իր բարոյականի վրա, քան թէ մայրաքաղաքների սօարէներում դէկորէ պատող «եւրոպացած» Հայ կինը և աղջիկը։ Երեսին դնելով եաշմակ, հագնելով իր գործած դիմացկուն ապրանքից «քնքոյշ» աչքերի համար «տգեղ» ջիւբէ, արդեօք Հայաստանցի Հայուհին պակա՞ս գեղեցիկ է, պակա՞ս բարի, պակա՞ս առաքինի, պակա՞ս պարտաճանաչ, և պատուաճանաչ, պակա՞ս խնայող, պակա՞ս տնտես, պակա՞ս արդիւնաբեր, պակա՞ս որդիասէր, պակա՞ս կրօնապաշտ քան թէ Թիֆլիսի, Կ. Պօլսի և Զմիւռնիայի մծայապաշտ, Էրնանի օպերան հասկացող, Պիկենս և Վիկտոր Հիւկօ կարդացած Հայուհին։ Ծածկվելով օտարից, բայց իր բոլոր սէրը և գորովը նուիրելով լուիկ մընջիկ միայն իր սիրեցեալ ամուսնուն. արդեօք Հայաստանցի Հայուհին պակա՞ս հնարամիտ է, պակա՞ս ճարտարուեստ, պակա՞ս շնորհալի և տնարար, քան թէ Վիկտոր Հիւկօյի բոլոր բոհեմները անգիր սերտած ճառախօս Հայուհին։ Ո՞րն է աւելի բարձր. Հայաստանցի եաշմաղաւոր և անխօս Հայուհի՞ն թէ մայրաքաղաքների լէոլոցած և հինգ եւրոպական լեզու խմացող Հայ «նազանին»։» Ի հարկէ մի խամ եւրոպացու կամ Հայուհու ներքին յատկութիւնները չի ճանաչող մի գիտնական Հայ մարդու համար ամենից առաջ աչքի ընկնող «խոշոր պակասութիւնը» նա է, որ Հայուհին այնչափ «վայրենի» է և «ստրուկ», որ մարդ տեսած ժամանակ ծածկվում է և թիկունքը շուռ գալիս։ Բայց թողնենք այս նիւթի վրա երկարաբանել, որի վրա արդէն հերիք խօսեցանք Մանչեսթրի մէջ առանձին երեք մեծ յօդուածներով։ Միայն յուսով ենք որ Պ. Մարկոս Ազաբէկեան, մեր բոլոր վերոյիշեալ խօսքերից միքանիսների նման բնաւ այն անհեթեթ եզրակացութիւնը չի անի թէ Հայ կնոջ համար մենք հերքում ենք լուսաւորութեան, զարգացման և աղատաշրջութեան կարեւորութիւնը. քա՛ւ լիցի, մենք ուզում ենք միայն այն, որ այդ լուսաւորութիւնը, զարգացումը և ազատաշրջութիւնը այնպիսի ուղիղ, կանոնաւոր, խելացի և աստիճանաւոր դաստիարակութեամբ ընթանայ, որ այս օր Կ. Պօլսի և ուրիշ մեծ քաղաքների մէջ խեղճ Հայ տղամարդը օրը չորս անգամ չասէ իր «լուսաւորուած» «տանդէագէտ» և «դաշնակագէ» կնոջ ձեռքից. «այլ փքրկեա զմեզ ի չարէ, զի քո է արքայութիւն և զօրութիւն . . .» Ահա՛ սա՛ է մեր ուզածը. գանք այժմ հարցի ամենայուր մասին, այն է, ապահովութեան խնդրին։

(Շարունակելի)

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

Տիւնքի կիւն ընդհանուր ժողով թէճէմիւ իթմիշ, վէ պիր իքի եէնի երեսփոխանլար ինթիխապը մէսէլէսի հալլ իտիլիպ, վէ պիր դաշ սայիր մէսէլէ, վէ ալէլխուսուս թաղային մատակարարութիւն լայիհասը 27 ինճի մատտէսի իլգէրինէ թէղէքքիւր ճէրէեան իթմիշ տիր։

Մէզքիւր մէսէլէ իւզէրինէ թէղէքքիւր իթմէք իւզրէ, միւրատ իտէն երեսփոխան էֆէնտիլէր, կէլէճէք բէնչէնպիհ կիւնիւ, վէ սայիր ընդհանուր ժողով թէճէմիւ իթմէեէն բէնչէնպիհ կիւնլերի, Մատենադարանտա սաաթ 3 տէ թէճէմիւ իտէճէքլէրինտէն, քեաֆֆէյի երեսփոխան էֆէնտիլէրին մալիւմիւ օլմագ իւզրէ պէեան իտէրիզ։

Տիւնքի ընդհանուր ժողովտա, Սրբազան Պատրիարք Հայր հազրէթլէրի տախի հազբր պուլունմուշլար։

* * *

Ալբաղամզ մալիւմաթա նազարէն, պու բազար կիւնիւ Ս. Գէորգ տօնախմբութիւնիւ կիւնիւ օլուպ, վէ Աբրահամ բաշա հազրէթլէրի բէտէրի ազիզէրի իսիմլերի դիրէթի օլմասը միւնասէպէթիյլէ, Ամեն. Սրբազան Պատրիարք հազրէթլէրի, բաշայի միշարիէյհ հազրէթլէրի թարաֆընտան տավէթ օլունտուղունտան, Պիւյիւքտէրէ քիլիսէսին. տէ Ս. Պատարագ թագտիս իտէճէք տիր։

ԱԶԴՔ

Արևելեան Մամլոյ Գործակալութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ, այս անգամ ստացած է Օգոստոսի ամսաթերթն ալ, զոր ձեռնարկած է ցրուել Պատ. բաժանորդաց։

Արևելեան Մամլոյ օգոստոսի ամսագիրը կը պարունակէ. Ուղևորութիւն ի Կ. Պոլիս (Զիլինկիրեան), Իմ Նամակները, Միջազգային իրաւունք (Սվաճեան), Մարսիլիոյ Հայկական մատուռը, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսական խնդիր, Քաղաքական, Բնական գիտութիւն։

Արևելեան Մամլոյ Գործակալութիւնը հրաւէր կը կարդայ բաժանորդ գրուիլ փափաքողաց, որ դիմեն Կալաթա, Կէօչէ օղլու խան, թիւ 13, ի գրասենեակ Միացեալ ընկերութեանց, որք թմբագրութեան կողմէն կընդունին մի որոշ գումար իբր նուէր։

23 Սեպտ. 1881

Ղալաթիա

* * *

. . . Խմբագրապետ.

Սեբաստիոյ վիճակին քրիստոնեայ առաջնորդ Դեր. Տ. Տ. Պետրոս սրբազան Արքեպիսկոպոս հանդերձեալ է Ս. պատարագ մատուցանել և միութարել ժողովուրդն հոգևորապէս յառաջիկայ կիրակէ 27 սեպտեմբերի յեկեղեցի սրբոյն Յակոբայ։

Արդ ի գիտութիւն համայն բարեպաշտ եղբարց, հաճեցէ՛ք Տէր Խմբագրապետ հրատարակել ներկայս ձեր թերթին մէջ և ընդունիլ կանխաւ խորհրդոյս շնորհակալեաց հաւատիքը։

Մնամք յարգանօք

Ի դիմաց Թաղ. խորհրդոյ

Փ. Ատենադպիր Ատենապետ

Բ. Ս. Բօլատեան Խ. Յ. Սարգսեան

24 սեպտ. 1881

Գասըմ-փաշա

* * *

ՎԱՂ ԸՆԴ ՓՈՅԹ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԼԻ

Փ. Մ. ԱՅՎԱՏԵԱՆԻ

ՆՈՐ

ՏԱՐԵՐՔ ԱԼՃԵՊՐԱՑ

ԿԱՄ

ՀԱՄԱՌՕՏ ԴՐԱՀԱՇԻՒ

Ի տարեմուտ ողջոյն և սրտագին քանայ տնելու և վերացնելի կրնական Տեսչութենէ Աղէտյն Կեդրոնական վարչութեան

Դին 1 արծաթ Մէճիտ

Որ և է քանակութեամբ օրինակք այժմէն ստորագրողաց համար իւրաքանչիւր օրինակի գինն է 15 ղրշ արծաթ։

* * *

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

(Ն. ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑԻ)

ՄԱՑՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Դ. ՀԱՏՈՐ

Այն դասագրքին Դ. և վերջին հատորն ալ իսկոյն ընծայուած է, Պօլսոյ աշխարհաբառի վերածուած և ընտիր տպագրութեամբ։ Գին 5 գահեկան արծաթ։

Կեդրոնատեղին է Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակը, Կալաթա, Քէօչէ-Օղլու խան, թիւ 11-12-13։

Կը գտնուի Պօլսոյ բոլոր Հայ գրավաճառաց քով, նաև Կալաթա, Պ. Յ. Զաքրեանի Հայկական թղթավաճառանոցը։

Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կըլլայ։

* * *

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

ԵՒ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՁԱՔԷՐԵԱՆ

Գալաթա, Գարագիւղ մաքսատան փողոց, թիւ 16

Այն նոր բացուած թղթավաճառանոցին մէջ կը գտնուին գրասենեակի և դպրոցական ամեն տեսակ պիտոյք. Հայերէն և օտար լրագիրք, սիկարի խողովակ, նաև նորահնար «նուպեան» ըսուած կօշկաներկը. խիստ չափաւոր գիներով։

* * *

ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑ ԱՂԶԿԱՆՑ

ՈՒՍՈՒՄՆ

(Զեռէիրոռիեան, կոչի և ղանալան Յեռէիրոռիէ)

Այս անունով արուեստանոց մը բացուած է Գում-կափու կայարանի փողոց թիւ 2 տունը, ուր կը դատաստանի «ձեւագրութիւն», տեսական և գործնական կերպով, կար և ձեռագործ։

Արուեստանոցիս վարչութեան նպատակն է ուսուցանել աշակերտուհեաց իրենց զգեստները կատարեալ կերպով կարել և կարել։ Ուստի 10 տարեկանէն վեր ամեն հասակի աշակերտուհիք ընդունելի են, ժամը 3էն մինչեւ 9։

Վարչութիւնս պատիւ ունի նաև ծանուցանել արգոյ յաճախորդուհեաց եթէ ուզեն ս և իցէ զգեստ կամ ճերմակեղէն չինել տալ խիստ վայելուչ կերպով։

Արուեստանոցս բաց է սեպտ. 1 երեքշաբթի օրէն, ուստի փափաքողք կը հրաւիրուին յիշեալ տունը։

Հիմնադիր արուեստանոցիս

Օր. Ս. Դ. Ա.

ԻԼԱՆԱԹ

Գուրպաղալը տէրէ չիֆթիկի հիւմանեանը միշտ էֆէմէրթանան, թաշքէօբրիւ իթթիխարինէ, օն պէշ տէօնիւմ չաեբը վէ երկիրմի պէշ տէօնիւմ թարլա իլէ օն եէտի վէ օն պէշ տէօնիւմ իբի ղրթա պաղ, վէ տէօրթ տէօնիւմ չիյ թարլանքն, տօղան եէտի սէնէսի բուղի գասրմբնան իթթիպարէն, պիր սէնէլիկի մէճիտիէ երկիրմի ղուրուշ հիսապը իլէ, եէտի պին ղուրուշ պէտէլ իլէ թարիպի իւհտէի իսթիճարընտա օլուպ, սէնէլի մերդումէ թշրինի էվվէլինէն ծնունճու ■■■նիւ գարարը գաթիսի վերիլէճէկինտէն, պունտան զիեատէեէ թարիպ օլանլարին խապինէի խասէի շահանէեէ կէլմէլէրի։

20 իլուլ 297 2—3

ԽԱԶԻՆԷԻ ԷՎՐԱԳ

ՃԻԻԶ 22

ՆԻՍՍԷՍԻ ԻԲԻ ՂՈՒՐՈՒՇ ՏԻՐ

ԱՍԱՐԸ ՍԱՀԻՊԼԷՐԻ

Էքրէմ պէյ, Պագը պէյ, Խալիլ Շէրիֆ բաշա, Քեռզիմ բաշա, Մալիեէ Նազրբը Մէհէմմէտ Ճէմիլ պէյ, Մահմուտ Ճէլալէտտին պէյ, Միւնիր պէյ, Միւնիֆ բաշա, Ապսիւլ Հագգ Համիտ պէյ վէ սայիրէ։

Սէնէլիկի 70 վէ ալթը այլըղը 40 վէ պիր նիւսխէսի 2 ղուրուշա, վէ տպնէ օլմագ իսթէեէնլէր բօսթա իւճրէթի իչին 10 ղուրուշ զամմը իլէ, Տիվան եօլունտա Ռէշիտ բաշա Թիւրպէյի շէրիքէսի գարշըսընտա Գրատաթխանէի Օսմանի միւտիրի Սարաֆիմ էֆէնտիեէ միւրաճաաթ իթմէլէրի։

ՄԷՏՐԷՍԷԻ ՀՈՒԳՈՒԳ

Մէքթէպի հուգուգը շահանէ տերսլէրինի հավի օլուպ, պիլճիմլէ մէմուրիյնի շէրիէ վէ սալիէ իլէ տավա վէքիլլէրինէ էլզէմ տիր. սայիր մէէմուրիյն իչին տախի միւթալաասը լազըմ օլտուղու միսիլլու միւթալաա իտէնլէր տէրստէ պուլունմուշ հիւքմիւնաէ տիր. հաֆթատա պիր քէրրէ նէշր օլունուր. իսթանպոլ իչին սէնէլիկի 70, ալթը այլըղը 40, թաշրաալար իչին սէնէլիկի 80, ալթը այլըղը 45, վէ ապոնէսի բաղպէթ օլտուղու կիւնտէն պէտ օլունուր վէ 38ինճի նիւմէրօսը տախի նէշր օլունմուշ տուր։ Վէ ապոնէ օլմագ եախօտ աթիգ նիւսխէ ալմագ իսթէյէնլէր, Տիվան եօլունտա Ռէշիտ բաշա Թիւրպէի շէրիքէսի գարշըսընտա գրատաթխանէի Օսմանի միւտիրի Սարաֆիմ էֆէնտիեէ միւրաճաաթ իթմէլէրի։

ՏՕԳԹՕՐ

ՃԷԼԱԼԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Տօգթէօրու միւմանլէյհ, սապրգը վէճհ իւզրէ, եալբնըզ ֆէրէնկի վէ պէլ սօուգլուղու, վէ ումումա ալէաթը թէնասիլիեէնէ (ծննդական գործարանաց վերաբերեալ), վէ իտրար եօլլարընտայիր խասթալրգլարա տիւշուպ օլանլարրն էմրի թէտավիլէրի իչին, հէր կիւն սաաթ տէօրթէն օնա գատար, Պաղչէ գարբուսունտա Համիտիյէ թիւրպէսի սբրասընտա վագը 32 նիւմէրալու Սինապեան Վիչէն էֆէնտի էճզամանէսինտէ, վէ բաղչէ կիւնլէրի տախի, Պէյօղլունտա Սագըզ ագաճը ճատատէսինտէ վագը 27 նիւմէրօլու քէնտի խանէսինտէ, քէյֆիսիզլէրի գապուլ իթմէքտէ տիր։

ՔՐԷՄ ՏԷ ՐՕԶ ՏԷ ԼԱ ՎԻՐԺԻՆԻ

ՔՐԷՄ ՏԷ ՐՕԶ ՏԷ ԼԱ ՎԻՐԺԻՆԻ

Եիւզէ կիւզէլիք վիրմէք իչին, իլմի սըհհէթէ մուվաֆֆըգ սուրէթտէ պիր ին Պու թէրթիպ բատան չօղ գելիք վէ

CREME DES ROSES DE LA VIRGINIE

ՔՐԷՄ ՏԷ ՐՕԶ ՏԷ ԼԱ ՎԻՐԺԻՆԻ

վիրմէքտէ տիր։

Թօալէթէ տայիր օլան պու կիւզել թէրթիպ իլէ, պիւյիւք զաթլարըն իչթիհազը ֆ. տիտ իլէ պէք. լէմէքտէ ս. տուգլարը լ. թաֆէթ, կ. րէք լէհհէեէ վ. կէրէք ումուզլարա, գ. ալ. բա վէ էլլէրէ, բէք ալ. վիբիլէպիլիր։

ԴՐԻՄ ՏԷ ՐՕԶ ՏԷ ԼԱ ՎԻՐԺԻՆԻ

Եիւզէ պուլունան գըզմըզ լէքէլէրինի, վէ սոլկունլուղու, վէ գըզարթիրը վէ էմնալինի տէֆ վէ մահվ իտէրլէր։

BRUXELLES 1880

ՔՐԷՄ ՏԷ ՐՕԶ ՏԷ ԼԱ ՎԻՐԺԻՆԻ

Եալբնըզ Պրէ-թուարթ վէ գում. ֆապրիգասընտա թէրթիպ օլունուպ, վէ թիւրքիատա տէ-բօղիթօսու իսէ, եալբնըզ միւսիւ Զէրվաթի վէ Ֆեացէանքն Գալաթատա Ատա խանընտա վագը մաղազասը տըր։

ՍԱՐՐԱՖԻՑԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՖՕՐՕԱԼԱՐՕ

Լօնտրա 6 հոկտ.

Ինկլիզ գօնսօլիտի		93-3/4
Էսհամը Ումումիէ աշխատը		15-1/8
» » գարանտը		15-1/8
1865	Իսթիգրազը	17-3/4
1869	»	17-
1871	»	75-1/4
1872	(Պօնտիւ Թրէզօր)	27-
1873	»	17-
Օսմանլը	Պանգասը	18-7/8
Ռուսիա	Իսթիգրազը 1873	90-3/8
Մըսըր	Իսթիգրազը պիրլէշմիշ	74-3/8
»	Իսթիեազլը (շըմէնտը.)	95-
Տէվլէթի Ամէրիկէ	1877 Իսթիգրազը	98-3/4
Տարբա	սանիէէ	73-5/8
Մըսըրը	Թօշիւա Իսթիգրազը	92-3/4
1877	Մաճարիսթան Էսհամը	101-7/8
Համպիս	Բարիզ	—

Բարիս, 6 հոկտ.

Ֆրանսըզ ֆօնտօսու	3%	84 27 1/2
» »	5%	116-20
Էսհամը Ումումիէ աշխատը		15-37 1/2
» »	գարանտը	15-50
1865	Իսթիգրազը	88-
1869	»	85-
1873	»	85-50
Ռումէլի շըմէնտը.	Թահվիլա.	50-75
Օսմանլը	Պանգասը	735-
Դրէտի	Լիոնէ	935-
Ռուս	ֆօնտօսու 5% (1877	94-1/4
Ռուսիանըն	Շարք	Իսթիգրազը —
Իթալիա	ֆօնտօսու	90-10
Մըսըր	Իսթիգ. պիրլէշմիշ	380-
Իսբանեա	Խարիէի	Իսթիգրազը —
Գամպիս	Լօնտրա իւզէրինէ	25-39

Բարիս, (Պուլվար) 6 հոկտ.

Ֆրանսըզ ֆօնտօսու	5%	116-20
Էսհամը Ումումիէ		15-60

Վիէննա, 6 հոկտ.

Լօնտրա	իւզէրինէ գամպիա	118-20
Ռումէլի	տէմիր եօլ Թահվիլաթը	23-50

ԳԱԼԱԹԱ ՖՕՐՕԱՍՕՐ

Էսհ. Ում.	սեպտ. 24 ագմ. գբ.	16-15
» »	սեպտ. 25 սպհ. աչ	16-14
» »	Էն եիւքսէք	16-15
» »	Էն աշաղը	16- 9
» »	Սաաթ 5 տէ	16-12
1865	Իսթիգ. (Մուքօն) 6% ֆ.	85-1/2
1865	» » 6% ֆ.	82-
1869	» (Բինաբ) 6% ֆ.	82-
1872	» (Պօն տիւ Թրէզօր	27-1/2
1873	» (Բինաբ) 6% ֆ.	80-
Ռումէլի	շըմէնտֆէր	47-3/4
Բաբար		
Հէվալէսիզ	ղուրուշ	-
Ադզէ	Քայիդի	% 35-
		% 9-

ԱԳՈՒՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Դրէտի ժէնէրալ 6%	6-35
Սօսիէթէ ժէն 6%	5-10
Իսթանպոլ Պանգասը	11-35
Սօսիէթէ Օթօման	4-10
Թրամվայ 5%	385-
Լավրիսմ (մատէն)	149-

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշտան	Ղ. ֆ.
Ինկլիզ լիրասը	109-12
Ֆրանսըզ ալթունու	87- 2
Բօլ	89-20
Դրիմից ալթունու	51- 5
Պէեազ մէհիտիյէ	107-17
Մէթալիք	203-3/4
Պէշլիք	207-1/2
Ալթըրը	124-3/4
Պազըր	660-
Գարպոն գայիմէսի գաբիք	858-

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էն եիւքսէք	1040-
Էն աշաղը	1040-
Սաաթ 5 տէ	1040-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ—ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ